

МРНТИ 14.07.03

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ІС-ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Ф.Б.Асылбаева¹, Р.К.Қарсыбаева²

^{1,2} п. ғ.к, қауым.проф.м.а.

Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан
email: asylbaeva.f@mail.ru

Мақалада бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекеті мен оқушыларды бастауыш сыныптан бастап зерттеуге үйретудің тиімділігі баяндалады. Себебі, осы жаста олардың жаңа нәрсені танып білуге деген құлшынысы ерекше болады. Бастауыш сыныпта зерттеу жұмысы мектеп бағдарламасының әрбір пәнінде жүзеге асырылады. Авторлар оқушылардың зерттеу жұмысын дұрыс ұйымдастыру үшін мұғалім жан-жақты, зерттеу біліктілігі жоғары дәрежеде болуы қажет деп есептейді. Оқушылардың зерттеушілік іс-әрекетін ұйымдастыру барысында олардың бойындағы зерттеуге қажет біліктіліктер мен оларды дамытудың жолдарын қарастырып, бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік дағдыларын қалыптастырудың шарттарын анықтаған. Сондай-ақ, кіші мектеп жасынан қалыптасқан зерттеу дағдылары оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырып, өздеріне өмір бойы қызмет ететіндігін дәлелдейді.

Түйін сөздер: бастауыш сынып оқушылары, мотивация, шығармашылық, зерттеу іс-әрекеті, зерттеушілік дағдылар, педагогикалық шарттар, зерттеушілік іс-әрекетті ұйымдастыру

Тәуелсіз еліміздің болашағы – өзгермелі қоғамға жылдам бейімделіп кететін білімді ұрпақ. Әлемдік білім кеңістігіне ену мақсатында жасалып жатқан білім беру жүйесіндегі реформа өскелең ұрпақты ХХІ ғасыр дағдыларын жетік меңгерген, бәсекеге қабілетті тұлға етіп тәрбиелеуге негіз болады. Осы орайда, білім беру жүйесінде жастарға сапалы білім беріп, олардың үйлесімді дамуы мен жеке тұлға ретінде қалыптасуына ұстаздардың кәсіби шеберлігін ерекшелігі мен озық тәжірибені жетік меңгерудің маңызы зор.

Осы мақсатта білім беру мазмұнын жаңарту аясында бастауыш сыныптың бірқатар пәндері бойынша педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру курсына қатысып (Астана қаласында өткен 26.03-13.04.2018 ж), бірқатар озық тәжірибені зерттеу нәтижесінде мектеп оқушыларының көпшілігі оқулықтағы тапсырмалармен ғана шектеліп, қосымша тапсырмаларды орындауға құлшынысы төмен екендігін байқатты. Себебі, қажетті ақпаратты өз бетінше ғаламтордан іздеп табу қиынға соғады, зерттеу жұмысы ұзаққа созылатындықтан шыдамдылық танытып, өзіндік идеяларын дәлелдеу, нәтижесін шығару оқушыларды жауапсыздыққа алып келеді. Осы тұрғыдан алғанда бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын жан-жақты қалыптастыру қажеттігі туындайды.

Кіші мектеп оқушыларының оқу әрекетін зерттеушілік іс-әрекетімен сабақтастыру - айналадағы ортаны танып білуге бағытталған шығармашылық іс-әрекетке ұласады. Ол оқушылардың зияткерлік және құндылық әлеуетінің өнімді дамуына мүмкіндік тудырып, олардың танымдық белсенділігін дамыту - оқылатын жаңа материалды игеруге деген қызығушылығын ояту мотивация тудырады, оқылатын материалдың аясын айтарлықтай кеңейтуге, тереңдетуге мүмкіндік береді, пәндік және тұлғалық біліктерін қалыптастырады. Белсенді оқытуда, оқушы тек оқу нысаны болып қалмай, тиімді оқытудың белсенді мүшесіне айналады. Мұндай тәсіл оларда табандылықпен шешім қабылдап, дербестікке, өз іс-әрекетіне жауапты болуын қалыптастырады, өзіне сенімділік, мақсатқа ұмтылушылық және басқа да маңызды жеке қасиеттерді қалыптастырады. Оқушылардың "зерттеуші" позициясына айналған осындай қызметі дамыта оқытудың заманауи жүйелерінен жетекші орын алады.

Оқушылардың зерттеушілік біліктіліктерін дамыту үшін алдына смарт-мақсат қоюды үйрену керек және сол смарт мақсатқа қол жеткізерліктей жағдайды жасаған абзал. Біздің ойымызша, оқушыларда аталған біліктіліктерді қалыптастыру үшін оқытудың интербелсенді технологияларын: ақпараттық-коммуникациялық, денсаулық сақтау, тұлғаға бағдарланған оқытуды қолдану қажет. Балалардың ерте жастан зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру мақсатында жаңартылған бастауыш білім мазмұны бойынша пропедевтикалық пән ретінде «Жаратылыстану» пәні енгізілген болатын.

«Жаратылыстану» білім саласының құрамына: география, физика, химия және биология пәндері кіреді. Оқу пәндері бағдарламаларының құрылымы мен мазмұнын таңдау оқу әдістемелік-нұсқау хат/2017-2018 оқу жылы 191 материалын оқытудың бірізділігі принципі негізінде жүзеге асырылған. Оқушылардың: – жаратылыстану ғылымының процестері мен құбылыстарын сипаттау, түсіндіру және болжау біліктілігін; – дәлелдер мен шешімдерді түсіндіру біліктілігін; – ғылыми әдістердің көмегімен шешілуі мүмкін сұрақтар мен мәселелерді анықтау біліктілігін дамытуға бағытталуы қажет.

Жалпы орта білім деңгейіндегі «Жаратылыстану» білім саласы бойынша химия, биология, физика және астрономия пәндерінен қарапайым түсініктерін қалыптастырудың мазмұны дүниетанымдық сипатымен ерекшеленеді, сонымен қатар оқушылардың бойында табиғат, жер және әлемнің ғылыми бейнесінің көрінісі ретінде жүйелі, әлеуметтікке бағытталған көзқарас қалыптастырылады. Кез-келген ғылым саласы сияқты жаратылыстану бағытындағы пәндер оқушының ғылыми дүниетанымын қалыптастырып, ғылыми білім жүйесіне негізделіп, танымның логикалық – саналы тәсілдеріне қарай, оқушыға берілетін теориялық біліммен сипатталып, ғылыми категориялар мен дәлелдерді кеңінен пайдалануға машықтандырады [1].

Жаратылыстану кіші мектеп жасындағы балаларға өте қызықты пән. Тек пәнді оқыту әдістемесі дұрыс ұйымдастырылғанда ғана пәндік мақсат жүзеге асады. Қазір елімізде көптеген мұғалімдер біліктілікті арттыру курсынан өтіп, пәнді жақсы игеріп жатыр. Сондықтан біздің елімізде аталмыш пәнді оқыту арқылы оқушыларды зерттеушілік іс-әрекетіне тарту тиімді.

Бастауыш сыныптан бастап оқушының зерттеушілігіне ден қойылуы өте маңызды, себебі, оқушылар зерттеу жұмысына өте белсенді келеді. Сондықтан шығармашылық және өзіндік іс-әрекетінің нәтижелерін талдау, жинақтау және бағалау тәсілдерінің негізі қалануы тиіс. Шығармашылық іс-әрекетінде зерттеушіде жаңа идеялар туындайды. Ол жұмыстың табысты болуына үлкен мүмкіндік болады. Ал зерттеу іс-әрекетінің мотивациясы - бұл мәселені шешудің маңызды жолдарының бірі. Мотивация - әр үйренушінің білімге деген қажеттілігі мен мұқтаждығы, құлшынысы мен ұмтылысы, ынтасы мен көңілі, қызығушылығы мен құмартушылығы, оның білім процесінде алдына қойған мақсаттары мен мүдделері.

Зерттеу іс-әрекеті мотивацияның сенімді факторы болып табылады, себебі оқушыларды белсенді танымға ынталандырады, оқу процесіне оңай тартады, әрбір адам үшін болжалды зерттеуде, шығармашылық тапсырмада өз қызығушылығын табу мүмкіндігін ашады. Кіші мектеп оқушылары зерттеу жұмыстарына қатыса алуы үшін, ол өз бетінше ойлай білуі, жұмысты жоспарлап және нәтижелерін болжай білуі тиіс.

Оқушылардың зерттеушілік іс-әрекетін кез-келген пәнді оқыту барысында шығармашылық тапсырмалар арқылы ұйымдастыруға болады. Оқытудың нәтижелеріне деген сұраныстардың өзгеруіне байланысты педагогика саласында және өзіндік шығармашылықта баланы зерттеу ізденісінде құрылған жаңа білім беру технологиялары әзірленді. Педагогика және әдістеме бойынша қазіргі әдебиетте "жоба" және "зерттеу" ұғымдары жиі кездеседі, бұл ретте екеуі де айқын анықтамалар сирек беріледі, сондықтан олар үнемі сараланып отырады. Олардың шынайы мағынасын түсіну теоретиктер үшін абстрактылы ғана емес, ең алдымен тәжірибедеқолданып көру өте маңызды рөл атқарады. Оқушылардың зерттеу қызметін ұйымдастыру саласындағы жетекші педагог А.В. Леонтович [2], оқушылардың шығармашылық және зерттеу жұмыстарын төмендегіше жіктеді:

1) *проблемалық-реферативтік* - бірнеше әдеби көздер негізінде жазылған, әр түрлі дереккөздердің деректерін салыстыруды және осының негізінде қойылған проблеманы өз түсіндіруді болжайтын шығармашылық жұмыстар;

2) *эксперименттік* - ғылымда сипатталған және белгілі нәтижесі бар тәжірибе жүзінде іске асыра жазылған шығармашылық жұмыстар. Иллюстрациялық сипатқа ие, бастапқы жағдайлардың өзгеруіне байланысты нәтиженің ерекшеліктерін өз бетінше түсіндіруді болжайды;

3) *натуралистік* - қандай да бір құбылысты бақылауға және сапалы сипаттауға бағытталған шығармашылық жұмыстар. Ғылыми жаңалығы мүмкін;

4) *зерттеушілік* - шығармашылық идеядан туындаған жоба болуы мүмкін.

Зерттеушілік іс-әрекетін ұйымдастыру оқушыларға қажет біліктіліктерді (жоспарлау, жұмысты ұйымдастыру жағдайы, өзекті тақырып таңдау, жұмыстың алгоритмін құру, керекті ақпаратты іздей алу, түрлі дерек көздерден қажетті ақпаратты алу, ғылыми

мазмұндауаргументтер мен фактілерді келту, тұжырымдау, қорыту) дамытады. Мұғалім ең бастысы зерттеу жұмысын дұрыс ұйымдастыруы қажет.

Қазіргі заманғы мектептегі білім беру процесі оқушылардың, оның ішінде кіші оқушылардың білім деңгейіне жетуге бағытталуы тиіс, ол дүниетанымдық, теориялық немесе қолданбалы сипаттағы мәселелерді дербес шығармашылық шешу үшін жеткілікті болады. Осы мақсатқа жету үшін мұғалімдер зерттеу бағыты болуы үшін оқу қызметін ұйымдастыра білуі қажет. Әсіресе, бұл мәселе бастауыш сынып оқушылары үшін өзекті өйткені, дәл осы жаста оқу қызметі жетекші болып табылады, ал оның зерттеу бағыты танымдық белсенділікті қалыптастыруға, дамытуға және белсендіруге ықпал етеді. Бұл міндетті шешудегі маңызды бағыттардың бірі бастауыш сыныптарда толыққанды ақыл-ой дамуын қамтамасыз ететін жағдайларды жасау болып табылады.

Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу жұмыстары сабақта және сабақтан тыс қызметте ұйымдастырылуы мүмкін. Бұл мұғалімге бұрын белгіленгендерден басқа, оны әр түрлі мақсаттарда барынша пайдалануға мүмкіндік береді. Осылайша, болашақ бастауыш сынып мұғалімін бастауыш сынып оқушыларының оқу-зерттеу қызметін ұйымдастыруға дайындау қажеттігінен тұратын қазіргі заманғы жоғары кәсіптік білім берудің түйінді мәселесін атап өтуге болады. Сондай-ақ, танымға стихиялық талпыныстан басқа, баланың жасы үшін жоғары деңгейде оқу-зерттеу қызметін жүзеге асыруға мүмкіндік беретін бастауыш сынып оқушыларының белгілі бір біліктерін қалыптастырудың маңыздылығы туралы педагог О.В.Муромцева өзінің «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің оқушылардың зерттеу белсенділігін ұйымдастырудың жолдары» атты мақаласында кеңінен ашып көрсеткен болатын [3].

Жоғарыда айтылған негіздерге сүйене отырып, жаратылыстану пәні арқылы бастауыш сынып оқушыларының жобалау-зерттеушілік, эксперименттік, сыныптан тыс іс-әрекеттер барысындағы қауіпсіздікті сақтап жұмыс істеу дағдылары қалыптасып, болашақ мамандығын өз бетінше таңдауға мол мүмкіндік береді, ол үшін алдын-ала қарастырылған педагогикалық шарттардың болуын қажет етеді деп тұжырымдаймыз.

Бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік дағдыларын қалыптастырудың шарттарының жіктелуіне байланысты (жағымды психологиялық климат құру, зерттеушілерге ізденуге деген мотивация тудыру, жас ерекшеліктерін ескеру, зерттеушілерді шығармашылыққа бағыттау т.с.с) Қазақстандық педагог Н.Т.Сартаева «Аталмыш педагогикалық шарттар орын алған жағдайда ғана оқушылардың зерттеушілік іс-әрекетін қалыптастыру үдерісін табысты жүзеге асыруға болады», - деп тұжырымдайды [4].

Бастауыш мектепте зерттеушілік іс-әрекетін ұйымдастыруда біздің ойымызша 2-сыныптан бастаған жөн. Мысалы, математика сабағы барысында тақырыпқа сәйкес өзекті мәселені тауып, жаттығуды бірлесе отырып шешу немесе өз бетінше орындау жоспарланады. Тіпті топқа бөле отырып мәселені шешу қызықтырақ болады. Шағын топта бақылау жүргізіледі. Оны жүзеге асыру үшін тәжірибе жасау ұсынылады. Ал нәтижелерді салыстырып одан қорытынды шығар жұмыстары жеке орындалады. Топтарда зерттеулер жасай отырып, балалар (күшті және әлсіз) көшбасшылық қасиеттерді дамытуға мүмкіндігі бар. Зерттеу жұмысына қатысу оқушылардың табысты оқуға мүмкіндік беретін өзіне деген сенімділікті арттырады.

Зерттелінген жұмыстың қорыту - презентация, ауызша баяндама, мақала түрінде болуы мүмкін. Кез-келген жұмыстың нәтижесін шығару үшін ең соңғы деңгейі бағалау жүйесінің дұрыс ұйымдастырылуы келесі зерттеулерді одан әрі тереңінен зерттеуге, ізденуге, жаңаны танып білуге деген ұмтылысты оятады. Сондықтан, оқушылардың жұмысын бағалауда бір нәсенің ара жігін ажыратып алу керек деп ойлаймыз. «Жоғары» баға - бұл қоғамның (сынып, зерттеу тобы мүшелері, ата-ана және т. б.) мойындауы, ал «жақсы» баға - кез-келген қол жеткен нәтижеге лайық екендігін ескеру. Ресей ғалымы Н.Ю.Румянцева өз зерттеулерінде бастауыш сынып оқушылардың мәселені көру, мақсат қоя білу, нәтижесін болжай білу, өзіндік тұжырымы, зерттеу барысындағы дербестік т.с.с қажетті біліктерінің қалыптасу деңгейін анықтау арқылы оларды жұмыс нәтижесін келесі критерийлермен бағалауды ұсынды:

- зерттеуді орындаудың түрлі кезеңінде өз бетінше әреке ету деңгейі;
- топтық жұмысқа қосқан жеке үлесі мен жүктелген жұмысты орындаудағы жауапкершілік деңгейі;
- пәндік және жалпы құзыреттілігін практикада қолдана алуы;

- қосымша жаңа ақпараттар саны мен сапасын;
- мәселені шешудегі идеяның бірегейлігі;
- презентацияны дайындауға шығармашылық тұрғыдан келуі;
- алынған нәтиженің қоғамдық және қолданбалы маңызының болуы [5].

Бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекетін ұйымдастырудың теориялық негізін талдай келе, бастауыш мектепте зерттеушілік іс-әрекетті ұйымдастыруға тиімді келесі шарттарды анықтаған болатынбыз:

- зерттеу мәселесін немесе тақырыбын оқушылармен бірлесе отырып бастаған абзал.

Себебі, оқушының қызығушылығын ескерілсе, жұмыстың нәтижелі жүріуінің табысты кепілі болып табылады.

- тақырыпты таңдамас бұрын кіші мектеп жасындағы балалардың психологиялық және

физиологиялық ерекшеліктерін ескеру керек; Кіші мектеп жасындағы балалар жұмысының тақырыптары оқу пәндерінің мазмұнынан не соған жақын мағынада алынуы тиіс. Баланы қызықтырған жоба не зерттеу жұмысының проблемасы оның танымдық қызығушылығы аясында және жақын даму аймағында болуы тиіс.

- жоба не бақылау-зерттеуді орындау уақытын мақсатты түрде сабақтық және сабақтан

тыс жұмыс түрінде нақты уақытпен шектелсе жұмыс жүйелі жүреді.

- әрбір зерттеу қажетті құралдармен: материалдық-техникалық және оқу-әдістемелік, ақпараттық және ақпараттық-технологиялық ресурстармен қамтылуы тиіс.

- тақырыппен жұмыс барысында топсаяхат, серуен-бақылау, әлеуметтік акциялар, түрлі

мәтіндік және электрондық ақпарат көздерімен жұмыс, практикалық маңызды өнім мен кең қоғамдық презентация дайындауды (ересектер, ата-аналарды, мұғалімдерді шақырып) да қосуға болады.

- рефлексиялық сипатта болуы тиіс. Өйткені, рефлексияға үйрету аса маңызды. Рефлексия кезінде оқушылар өзара және шағын топтарда зерттеу идеясына қатысты кері байланыстар беріп, соның нәтижесінде идеясын толықтырып, нәтижесін шығаруға үйренеді.

Австралиялық бастауыш сынып мұғалімі Кетлин Моррис Зерттеу жұмысын жүргізгенде мұғалім ең алдымен ғаламтордан іздеу жүйесін пайдаланады. Бірақ ол жерден балалар өздеріне қажетті нақты ақпаратты таба алмайды. Мұғалім әрқашанда ашылған парақшаның балалардың психикасына керісінше әсер етуінен қорғалғанына көзін жеткізіп алуы керек дейді. Өз тәжірибесінде Кетлин Моррис Kiddle, KidRex, KidzSearch – іздеу жүйелерін қолданады екен. Бұл сайттардың балалар үшін тиімді әрі танымдық қызығушылығын оятып, әр түрлі жарнамалардан, керексіз ақпараттардан қорғалғанын өз тәжірибесі арқылы көз жеткізгенін айтады [6].

Біздің елімізде де ешбір жарнамасыз тек балаларға арналған сайт www.bilimland.kz құрастырылды. Кез-келген оқушы сайтта тіркеліп, өзіне қажетті ақпараттарды ала алады. Дегенмен, сайт әлі де толықтыруды қажет етеді.

Бастауыш сынып оқушысы мектепке келгенде оқуға, мұғаліммен ынтымақтасуына мол мүмкіндік болады және мұғалімнің басшылығымен шағын топтарда өздігінен әрекет етуі күшейеді. Ал келесі деңгейде ең жоғарғы шектік мөлшерде өздігінен оқу әрекетін орындауға, білімін толықтыру бағытында мұғалімдермен әрекет құруға, жеке оқу белсенділігінің арту қабілеті байқалады. Соңғы деңгейде оқушы зерттеу позициясын игереді. Ғылыми-танымдық және публистикалық мәтіндерден, ғаламтордан өзіне қажетті мәліметтерді табуды және оны берілген үлгіге (кестеге, сызбаға т.б.) сай өңдеп, жүйелеуді, оқушылардың көпшілігінде оқу әрекетін орындаудағы зерттеушілік дағдысы мен өзіндік жеке стилі қалыптасады. Бұл стиль болашақта олардың функционалдық сауаттылығын дамытады [7].

Сонымен қатар, мұғалімнің қарастырып отырған ақпаратты зерттеуге және оны сүзуге арналған бес сатылы моделі біздің оқушыларымыздың зерттеу әрекетінің пайдалы нүктесі болуы мүмкін. Олар: нақтылау, іздеу, тереңіне үңілу, бағалау, дәйексөз (сілтеме беру). Әр қадаммен сауатты жұмыс жүргізгенде ғана зерттеу нәтижесі табысты болуы мүмкін екендігін айтады. Автордың бұл ойы шындыққа жанасады. Себебі, кіші мектеп оқушыларының зерттеушілік іс-

әрекеті мұғалімнің көзқарасы бойынша, бұл оқушылардың арнайы зерттеу біліктіліктері мен дағдыларын дамытатын интеллектуалдық даму, оқыту және тәрбиелеу құралы болып табылады.

Зерттеушілік іс-әрекетте мұғалім бағыттаушы, көмекші, кеңесші, бақылаушы рөлін атқарады. Дегенмен, оқушының рөлі жұмыстың әрбір кезеңдеріне қарай өзгеріп отырады. Бірақ, барлық кезеңде де ол танымдық әрекет субъектісі болып табылады. Сондықтан біздің ойымызша, дамыған елдердегідей балаларға арналған іздеу жүйесін құру қажет деп есептейміз.

Қорыта келе, «бұлақ көрсең, көзін аш» деген ұлағатты сөзге сүйеніп, бар мүмкіндікті пайдаланып, баланың қабілетін, таланты мен дарынын ашу және әрбір оқушының өз мүмкіндіктерін, өзіндік бірегейлігі мен икемділігін таныта білуіне жағдай жасау – мұғалімнің басты міндеттерінің бірі. Кіші мектеп оқушыларын зерттеу жұмыстарына тарту олардың шығармашылық қабілеттерін ашып, танымдық белсенділігін арттырады және зерттеу мәселесінің өзектілігін анықтап, мазмұнын терең қарастыруға, нақты мақсаты мен міндеттерін белгілей білу біліктілігіне ие болып, өздігінен шешім қабылдай алуына ықпал етеді. Зерттеу барысында бақылауға, ақпаратты іздеуге қызығушылық білдірген оқушылар орта буын оқуына тез бейімделеді. Оқушылардың кіші мектеп жасындағы қалыптасқан зерттеу дағдылары олардың функционалдық сауаттылығын арттырып, өздеріне өмір бойы қызмет етеді.

Ендеше, бастауыш сыныптан оқушыны ізденушілікке баули отырып ғылым мен техниканың жетістігіне сәйкес армандарына жетуге, өз жолдарын табуда дұрыс шешім қабылдай алуына, ғылымға жетелеу арқылы өздерінің қабілеттерін ашуларына көмектесу ұстаздар қауымының басты қағидатына айналдыруымыз қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Әдістемелік-нұсқау хат/2018-2019 оқу жылы. Астана, 2018
2. Леонтович А.В. В чём отличие исследовательской деятельности от других видов творческой деятельности // Начальная школа плюс До и После – 2009
3. Муромцева О.В. Подготовка учителя начальных классов к организации учебно-исследовательской деятельности младших школьников//Современные науки и образования. – 2018. – № 4
4. Сартаева Н.Т. Бастауыш мектепте зерттеушілік іс-әрекеттің жүргізілуі // Молодой ученый. — 2016. — №5.2. — С. 53-56.
5. Румянцева Н.Ю. Организация учебно-исследовательской деятельности младших школьников. — М.: Просвещение, 2001. — С. 34.
6. Kathleen Morris. Five tips for teaching students How to research and filter information. Posted on [February-23, 2018. http://www.kathleenamorris.com/2018/02/23/research-filter/](http://www.kathleenamorris.com/2018/02/23/research-filter/)
7. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру (бастауыш сыныптар) Әдістемелік құрал. – Астана: Б.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2013. – 66 б.

References

1. General provisions Educational and methodical letter / 2018-2019 academic year. Astana, 2018
2. Leontovich A.V. What is the difference between research and other creative activities / / Primary school plus before and After-2009
3. Muromtseva O. V. Training primary school teachers to organization of educational and research activity of younger schoolchildren.//Modern problems of science and education. ISSN 2070-7428 – 2018. – № 4
4. Sartayeva N. Conducting research activities in primary school // Young scientist. - 2016. - №5.2. - P. 53-56.
5. Rumyantseva N. Organization of educational and research activities of primary school students. - Moscow: Education, 2001. - P. 34.
6. Kathleen Morris. Five tips for teaching students How to research and filter information// Published in February 23, 2018. <http://www.kathleenamorris.com/2018/02/23/research-filter/>
7. Formation of functional literacy of pupils (primary classes) Methodical manual. - Astana: National Academy of Education. I. Altynsarın, 2013. - 66 p.

ВОЗМОЖНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Ф.Б. Асилбаева¹, Р.К. Карсыбаева²

^{1,2} к.п.н., и.о. ассоц. профессора

^{1,2} Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
email: asylbaeva.f@mail.ru

В статье раскрывается исследовательская деятельность учащихся начальных классов и эффективность обучения учащихся исследованию с начальных классов. В этом возрасте у них особый интерес к познанию нового. Исследовательская работа в начальных классах осуществляется по каждому предмету школьной программы. Авторы считают, что для правильной организации исследовательской работы учащихся учитель должен быть всесторонне, с высокой степенью исследовательской квалификации. При организации исследовательской деятельности учащихся, рассматривая пути их развития и умения, необходимые для их исследования, определяли условия формирования исследовательских навыков младших школьников. Кроме того, исследовательские навыки, сформированные с младшего школьного возраста, способствуют повышению функциональной грамотности учащихся и служат им на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: младший школьник, мотивация, творчество, исследовательская деятельность, исследовательские навыки, педагогические условия, организация исследовательской деятельности

THE POSSIBILITY OF ORGANIZING RESEARCH ACTIVITY OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN

F.B. Assilbayeva¹, R.K. Karsybayeva²

^{1,2} Cand. Sci. (Pedagogy), acting Associate Professor

^{1,2} Kazakh State Women's Teacher Training University, Almaty, Kazakhstan
email: asylbaeva.f@mail.ru

The article reveals the research activity of primary school students and the effective of teaching research students from primary school. At this age, they have a special interest in learning new things. Research work in primary school is carried out in each subject of the school curriculum. The authors believe that for the proper organization of the research work of students the teacher should be comprehensive, with a high degree of research qualification. In the organization of research activities of students, considering the ways of their development and skills necessary for their research, determined the conditions for the formation of research skills of younger students. In addition, research skills developed from primary school age contribute to the functional literacy of students and serve them throughout their lives.

Key words: primary school students, motivation, creativity, research activities, research skills, pedagogical conditions, organization of research activities